

Troms Landforsvar
Bardufoss
April 1968

AVGRADERT

LEKSJONS-OPPLEGG

EMNE :

AVHØRS-METODER OG -TEKNIKK

utarbeidet av :

Odd Gunnar Skagestad, sjt/ass G-2/T

A V H Ø R S - M E T O D E R O G - T E K N I K K

INNLEDNING

Vi har ikke i Norge noe reglement som gir noen detaljert eller på noen måte tilstrekkelig innføring i avhørs-metoder og -teknikk. Endel bestemmelser og definisjoner finner vi imidlertid i STANAG 2033. Under overskriften "GENERELT" finner vi her følgende direktiv : "Fremgangsmåten for avhør av krigsfanger skal være overensstemmende med bestemmelsene i Geneve-konvensjonen av 1949 vedrørende krigsfanger."

Om HENSIKTEN med avhør presiserer STANAG : "Hensikten med avhør er å oppnå opplysninger om fienden som kan gjøre det mulig for sjefene å komme frem til en riktig vurdering av fiendens muligheter, og på dette grunnlag planlegge ødeleggelse av fienden".

Endelig finner vi et avsnitt som gjelder de forskjellige organers ansvarsområder m.h.t. avhørstjenesten. Under overskriften "Efterretningsorganenes ansvar for krigsfanger" heter det at E-organene er ansvarlig for 1) å utnytte krigsfangene gjennom avhør, 2) behandling og forvaring av krigsfangene mens de er under avhør, 3) å overlevere krigsfangene til de rette militære myndigheter i samsvar med gjeldende administrative bestemmelser.

AVHØRSTJENESTEN

Avhørstjenesten er her i landet organisert gjennom avhørslag. Disse oppsetningene er små enheter av utdannet avhørspersonell. Hvilke nivåer disse lagene vil bli disponert på, vil formodentlig bli bestemt utifrå de behov en eventuell situasjon ville tilsi. De settes imidlertid opp på nivå fra FDI og høyere, og vil kommando-messig være underlagt DK-ene, som altså vil bestemme hvor og hvorledes avhørspersonellet skal benyttes. Noe mere om dette er det vanskelig å si, da man i stor utstrekning mangler praktisk erfaring fra øvelser.

På bakgrunn av det som ble sagt om hensikten med avhør, kan vi si om et avhørslag at det er et service-organ i og med at avhørstjenesten er ment å være et hjelpemiddel for de ansvarlige militære sjefer i etterretnings-øyemed. Hvorledes dette hjelpemiddel vil arte seg i praksis, m a o hvilke metoder og hvilken teknikk som vil komme til anvendelse og hvorledes, vil være avhengig av hvilke oppdrag avhørstjenesten blir gitt, og av hvilken assistanse avhørerne får for å kunne utføre sine oppdrag.

Dette er det meget viktig å være oppmerksom på. Forutsetningen for at avhørstjenesten skal ha noen mening er nemlig en gjennomført målbevisst bruk av avhørerne fra de ansvarlige organers side, og at forholdene legges til rette for avhørerne gjennom samvirke med og assistanse fra andre organer. "Andre organer" vil her bla a si den avdeling

som tar fanger, samt hvert enkelt ledd i tilbakeføringssystemet, såsom MP osv.

Om vi så forestiller oss en sjef ved avdeling oppsatt med avhører gi denne følgende oppdrag: "Det sies at de har tatt en fange ute ved Bn X. Stikk avgårde og se hva du kan få ut av ham!" så kan vi uten videre slå fast at slik skal avhørstjeneste IKKE drives.

TYPER AVHØRS-OPPDRAG

Utifra den foreliggende situasjon, sjefens vurdering av situasjonen og arten av ønskede opplysninger, vil avhørers oppdrag bli formulert. Grovt regnet skiller vi så mellom strategisk og taktisk avhør.

Strategisk avhør omfatter det vi kaller Order of Battle-opplysninger, planlegging på lengre sikt, teknikk og vitenskap (f eks nye våpen), råvarer, industri, telekommunikasjoner, strategi, tap, moral, propaganda (egen og vår). Strategisk avhør er aktuelt på høyere nivå, og vil anvendes overfor spesielt utvalgte krigsfanger. Eksempler på den slags fanger er personell med særlig høy militær grad, politisk-militært personell, personell med avansert teknisk skolering eller med tjenestestilling som medfører behandling av særlig høyt gradert materiale.

Taktisk avhør er avhør som tar sikte på å skaffe til veie opplysninger av øyeblikkelig verdi om fienden på det lokale frontavsnitt. Taktisk avhør vil være aktuelt på bataljons/brigade-nivå, og bør foretas så snart som mulig etter tilfangetagelse. Blir det for mye sommel, kan man risikere at der gjennom avhøret skaffes til veie etterretninger som ville ha vært verdifulle, dersom de hadde foreligget noe tidligere, ~~men~~ men som nu er blitt uvesentlige.

AVHØREREN, FORUTSETNINGER OG KVALIFIKASJONER

For å kunne utføre sitt oppdrag tilfredsstillende, må en avhører være i besittelse av visse kvalifikasjoner.

For det første må han ha de nødvendige sprogkunnskaper. Nå sier jo Geneve-konvensjonen av 1949, Artikkel 17 : "Avhør av krigsfanger skal foretas på et sprog som de forstår", men det kan selvsagt gjøres via tolk. Vi ser det imidlertid som ønskelig nettopp at avhører slipper å være avhengig av tolk. Når han selv behersker fangens sprog, oppnår han en mere direkte kontakt med denne, og kan arbeide mere effektivt. For det andre er det påkrevet at avhører er grundig taktisk skolert, at han har et inngående kjennskap til såvel egne som fiendtlige oppsetninger. ^{& materiell.} Det hjelper lite om avhører behersker fangens sprog, hvis han ikke vet hva han skal spørre om. Jo mere solid bakgrunn avhører har på dette felt, desto bedre vil han vite hvilke spørsmål som det i den foreliggende situasjon er relevant å stille. Han vil da bedre være i stand til å vurdere de opplysninger han måtte få ut av fangen, hvorefter han vil kunne følge opp disse med nye spørsmål, osv.

En fordel for en avhører er at han har omfattende generelle bakgrunns-

kunnskaper om sine avhørs-objekter, dvs at han er fortrolig med det land og det miljø fangen kommer fra, med henblikk på faktorer som historie, geografi, politikk, kultur, skikk og bruk osv. Særlig ved strategiske avhør er slike bakgrunns-kunnskaper en fordel, men de vil også komme vel med ved taktiske avhør. Selvom avhørens generelle fortrolighet med fangens bakgrunn ikke behøver komme direkte til uttrykk i spørsmålene, så vil den likevel komme ham til nytte m h t opptreden overfor denne, og vil være et psykologisk aktivum.

Som det neste punkt blant viktige kvalifikasjoner for en avhører, faller det naturlig å nevne psykologisk innsikt. For en avhører innebærer dette evnen til å vurdere sine avhørs-objekter, finne ut deres "svakheter", og utnytte disse til å skaffe seg de opplysninger han søker.

Minst like viktig som psykologisk innsikt er at avhøreren også selv er i besittelse av psykisk styrke og autoritet. Han må ha evnen til å dominere avhørs-situasjonen, til selv å slå an tonen, ikke la seg bringe ut av fatning, ikke overlate initiativet til fangen.

Blant egenskapene en avhører må ha, vil jeg endelig nevne evnen til å kunne "følge et spor", til å skille mellom det vesentlige og det uvesentlige. Dette forutsetter at han har en fantasi og en kombinasjonssans som hos en detektiv, og at han kan arbeide målbevisst og systematisk uten å kjøre seg fast i skjematiske tankebaner og spørre-formuleringer, eller henfalle til digresjoner.

FORHOLDSREGLER OG HJELPEMIDLER

Vi vil så se litt på hva som kreves av praktiske forholdsregler fra avdelingenes side for å opprettholde en effektiv avhørstjeneste.

Et moment av stor betydning er hurtig tilbakeføring av fanger. Når det gjelder taktisk avhør, spiller (som sagt) tidsfaktoren en vesentlig rolle, og jo før man kan få avhørt fangene, desto bedre.

Fanger som tas skal registreres. Når dette gjøres omhyggelig, lettes avhøreren oppgave betraktelig. Dessuten skal avhøreren gis anledning til skikkelig forberedelse av avhøret, orienteres om omstendighetene omkring tilfangetagelsen og få studere eventuelle dokumenter som måtte være tatt.

Dernest skal diverse hjelpemidler stilles til rådighet i den utstrekning det måtte være behov og mulighet for det, for å sikre avhører best mulige arbeidsforhold. Av slike hjelpemidler må først og fremst nevnes et egnet lokale samt vakthold, i tillegg kan mange spesielle forholdsregler komme på tale. Ved taktisk avhør ved fremskutt avdeling, vil det ofte ikke være mulig å avse noe videre personell og materiell for dette formål, ved avhørssentra i de bakre områder kan ganske meget settes inn på bearbeidelsen av spesielt utvalgte avhørsobjekter.

Hva avhørslokalet angår, bør avhører være alene med fangen, mest mulig

uforstyrret, men med vaktpost innen "rimelig rekkevidde". Rommets interiør bør være minst mulig distraherende, med belysning som faller på fangens ansikt. Fangen bør fortrinnsvis stå (i grunnstilling), iallfall inntil avhører finner at situasjonen gir hjemmek for noe annet. Avhører bør sitte på et høyere nivå enn fangen, f eks bak et skrivebord plasert på et podium, slik at han får overhøyde. Avhører bør være rikelig utstyrt med karter og hjelpemidler, og eventuelle dokumenter og andre gjenstander funnet på fangen være tilgjengelige. Skjulte mikrofoner tilkoblet lydbånd er et utmerket hjelpemiddel, da avhøreren da kan konsentrere seg mere om selve avhøret, og ikke blir så avhengig å ta notater eller å belaste hukommelsen.

Avhørers uniform, distinksjoner, evt sivilt antrekk.

INDIVIDUALITET, VARIASJON I TEKNIKK OG METODE

De metoder og den teknikk som vil komme til anvendelse i en gitt avhørs-situasjon, vil variere utifra en rekke forutsetninger. De vil for det første være avhengig av de arbeidsforhold og de hjelpemidler avhører har til rådighet. De vil være avhengig av den foreliggende situasjon, et begrep som omfatter faktorer som eksempelvis sjefens E-grunnlag og fangens grad & tjenestestilling. Og de vil være avhengig av avhøreren selv, av de forutsetninger og kvalifikasjoner jeg nevnte tidligere, av de erfaringer & vaner han måtte ha, og av hans egen vurdering av den foreliggende avhørs-situasjon.

De resultater avhøreren vil kunne oppnå vil da igjen avhenge av hans egen vurderings- og improvisasjons-evne, av at han kan utnytte maksimalt den situasjon som måtte foreligge. I denne forbindelse vil jeg minne om den viktige begrensningen i metodevalg som Geneve-konvensjonen pålegger oss, og jeg gjentar det direktiv fra STANAG, som jeg siterte innledningsvis: "Fremgangsmåten for avhør av krigsfanger skal være overensstemmende med bestemmelsene i Geneve-konvensjonen av 1949 vedrørende krigsfanger."

Som eksempel på individualitet i avhørsmetoder vil jeg nevne den tyske avhører SCHARFF, som under krigen spesialiserte seg på avhør av nedskutte amerikanske jagerflyvere. Nærmere detaljer vil dere finne i denne stensilen, som deles ut til obligatorisk gjennomlesning, forøvrig lar jeg den tale for seg selv.

EKSEMPLER PÅ AKTUELLE SPØRSMÅL VED AVHØR

Forat dere skal få noen eksempler på spørsmål som det kan være aktuelt for en avhører å stille en fange, skal vi se på et skjema for taktisk avhørs-rapport. Skjemaet har rubrikker for en rekke opplysninger som kan være aktuelle, og er beregnet på å utfylles og undertegnes av avhører. (Tar for seg skjemaet punkt for punkt).

SPØRSMÅL ?

(når utfylt)

TAKTISK AVHØRSRAPPORT

AVHØRSNUMMER: -----

(iht STANAG 2033, Annex B)

KRIGSFANGENS NAVN: -----

(etternavn)

(fornavn)

KATEGORI: ----- (Ref SOP 204, Annex 2)

(A, B, C eller D)

.....

AVHØRER: _____

AVDELING: _____

DATO: _____

DEL I - KRIGSFANGENS ETTERRETNINGSPOTENSIAL

A. Personlige opplysninger

a. _____

(grad, navn og nummer)

b. _____

(fødselsår, dag og sted)

c. _____

(avdeling eller organisasjon)

d. (Datotidsgr, sted og omstendigheter ved tilfangetakelsen)

(b) Penger: _____

DEL II - OPPNÅDDE OPPLYSNINGER

Rapporten skrives i 1 -ett- eksemplar.
Ytterligere opplysninger skrives på blanke ark.
Rapporten avsluttes med S L U T T og underskrives.

TAKTISK AVHÖRSRAPPORT

PERSONLIGE DATA

Navn: Grad:
Född: Födested:
Sivil utdanning:
Militær utdanning:

TILFANGETAGELSEN

Tid: Sted:
Fangens virksomhet og oppdrag:

Fangens antrekk: Væpning:
Fysisk form:
Hovedintrykk av fangen:

ORDER OF BATTLE

Avdelingens betegnelse (fangens tr, kp, bn, reg, div):

Fangens tjenestestilling: Feltpostnr:
Organisasjon og personellstyrke:

Våpen, kjøretøyer, eventuell spesialutrustning:

Avdelingens utdanning og stridserfaring:

Tap og forsterkninger i løpet av siste uke:

Befalets personalia:

Mannskapenes hjemstavn
(hvor hovedtyngden av mannskapene kommer fra):

Moral:

LENDET, OPERASJONER

Lokalisering av fangens avdeling

(egen bn og høyere avd: KQ, stridslinje, teiggrensener, støttevåpen, hindere):

Avdelingens virksomhet nå og i løpet av siste uke

(for eventuelle forskytninger angi rute, transportmidler og transportens omfang):

Avdelingens oppdrag og planer:

Naboavdelinger

(lokalisering, virksomhet, oppdrag, kvalitet):

FORSYNINGSTJENESTE

Mat (hvorfra den kommer, hvor den deles ut, regelmessighet, kvantitet, kvalitet):

Drivstoff (tankplasser restriksjoner på forbruket):

Ammunisjon (am plasser, behodning i 1. linje, restriksjoner på forbruket):

Sanitet (sanitetsmateriell, lokalisering av hjelpeplass, feltsykehus):

Krigsfangeplass (lokalisering, vakthold, antall fanger):

Personer som er faldt i fiendens hænder og som kommer ind under en af de nedenævnte grupper, er krigsfanger i denne

Konventionens forstand :

SAMBAND

Sambandsmidler

Koder

Signaler

Feltrop

DIVERSE

1. Medlemmer af de væbnede styrker som harer til at deltage i konflikten, og medlemmer af militser og avdelinger af frivillige som udtar en del af disse væbnede styrker.

2. Medlemmer af andre militser og medlemmer af andre frivillige avdelinger, herunder medlemmer af organiserede motstandsbevægelser, som harer til en af partene i konflikten og som optræder udenfor eller på sit territorium, selv om territoriet er okkuperet, under forudsætning af at ovennævnte fylder følgende krav :

a) at de som leder dem en person som er ansvarlig for sine underordnede

b) at de har et fastslået kjenningstegn, navnlig på væbnede c) at de bærer våbens åbens d) at de i sine operationer kaster sig efter krigens lover og sædvaner

3. Medlemmer af regelmæssige væbnede styrker som påberøber sig en regering eller en myndighed som ikke er anerkendt af den makt som har dem i sin varetækt.

4. Personer som følger de væbnede styrker uden direkte å tilhøre disse - såsom civile medlemmer af militærlyse besætning, krigskorrespondenter mv - på betingelse af at de væbnede styrker de følger har givet sin tilladelse herfor. De skal da være udstyret med dertil identifikations-

...../..... 19.....

Avhörer
.....
avd

HÖYERE AVDELINGS MERKNADER:

5. Medlemmer af et u-ekskurert organisationer som påberøber sig, spontant grupper til væpnede mot invasions- og ekspansions- og på fått tid til å organiseres og i regelmæssige væbnede styrker, hvis den bærer våbens åpent og respekterer krigens lover og sædvaner.

G E N E V E - K O N V E N S J O N E N A V 1 9 4 9
A R T I K K E L 4 A :

Personer som er falt i fiendens hender og som kommer inn under en av de nedennevnte grupper, er krigsfanger i denne konvensjons forstand :

1. Medlemmer av de væpnede styrker som hører til en av partene i konflikten, og medlemmer av militser og avdelinger av frivillige som utgjør en del av disse væpnede styrker.
2. Medlemmer av andre militser og medlemmer av andre frivillige avdelinger, herunder medlemmer av organiserte motstandsbevegelser, som hører til en av partene i konflikten, og som opptrer utenfor eller på sitt territorium, selv om territoriet er okkupert, under forutsetning av at ovennevnte fyller følgende krav :
 - a) at de som leder har en person som er ansvarlig for sine underordnede
 - b) at de har et fastsittende kjennetegn, synlig på avstand
 - c) at de bærer våpnene åpent
 - d) at de i sine operasjoner retter seg etter krigens lover og sedvaner
3. Medlemmer av regulære væpnede styrker som påberoper seg en regjering eller en myndighet som ikke er anerkjent av den makt som har dem i sin varetekt.
4. Personer som følger de væpnede styrker uten direkte å tilhøre disse - såsom sivile medlemmer av militærflys besetning, krigskorrespondenter mv - på betingelse av at de væpnede styrker de følger har gitt sin tillatelse hertil. De skal da være utstyrt med dertil identitetskort.
5. Medlemmer av handelsflåten.
6. Befolkningen på et u-okkupert område som, når fienden nærmer seg, spontant griper til våpen for å kjempe mot invasjonstroppene uten å ha fått tid til å organisere seg i regulære væpnede styrker, hvis den bærer våpnene åpent og respekterer krigens lover og sedvaner.

GANGEN I TILFANGETAGELSEN.

1. Tilfangetagelse
2. Avvæpning/kroppsvistasjon
3. Adskillelse av fangene
4. Kort avhør på stedet
5. Eskorte til høyere enhet
6. Avhør ved brigade eller tilsvarende
7. Kroppsvistasjon (mere grundig)
8. Avlevering til samle plass
9. Avlevering til høyere enhets MP
10. Avhør ved høyere enhets avhørslag (spesialister)
11. Transport til permanent fange plass

AVHØREREN

FORUTSETNINGER & KVALIFIKASJONER

1. Utdannelse i avhørstjeneste
2. Sprogkunnskaper
3. Taktisk skolering
4. Generelle bakgrunnskunnskaper
5. Psykologisk innsikt
6. Psykisk styrke, autoritet
7. Systematisk sporsans